

A studio Rubín

Fakani

vanthun

Autor: Pier Paolo Pasolini
Adaptace, scéna, režie: Ondřej Štefaňák
Překlad: Zdeněk Frýbort
Dramaturgie: Lucie Ferenzová, Dagmar Fričová
Kostýmy: Matilda Tloková
Make-up: Kateřina Houska
Hudba: Hihahahaholky
Video: Dita Havránková
Hrají: Anežka Šťastná, Vojtěch Hrabák,
Ondřej Pavelka
Produkce: Johanka Kolomazníková,
Natálie Pelcová
PR: Pavla Umlaufová

Inscenace vzniká ve spolupráci s dětmi z dětského domova Hora Sv. Kateřiny a ze sousedského domu a komunitního centra Libuše v Litvínově-Janově.

PREMIÉRA 7. ÚNORA 2025 V A STUDIU RUBÍN

PIER PAOLO PASOLINI

(5. března 1922, Bologna, Itálie — 2. listopadu 1975, Ostia, Itálie)
byl italský básník, spisovatel, scenárista, novinář, filozof, režisér
a herec. Byl významnou osobností veřejného a politického života
a jeho účast v něm vyvolávala četné kontroverze.

Vzdělání získal na Boloňské univerzitě, kde studoval historii a literaturu, po ukončení studií pracoval jako učitel.

Ačkoli pocházel z vojenského, profašisticky orientovaného prostředí, sám se zapojil do antifašistického hnutí a koncem 40. let vstoupil do italské komunistické strany. V 50. letech měl pro svou homosexualitu, ke které se veřejně hlásil, potíže s italskými úřady a vydání jeho knihy Darmošlapové v r. 1955 vyvolalo skandál. I komunistická kritika ji přijala chladně a Pasoliniho později vyloučila ze svých řad. Ten se však nikdy nepřestal považovat za marxistu (nikoliv za komunistu). V 60. letech, když začaly jeho filmy získávat světovou proslulost a sbírat ocenění, se stal pro italskou společnost přijatelnějším.

Dne 2. listopadu 1975 byl v pobřežním městě Ostia nedaleko Říma zavražděn. Za jeho vraždu byl odsouzen sedmnáctiletý Giuseppe Pelosi, jenž v roce 2005 zpochybnil oficiální verzi vyšetřování a naznačil možné politické souvislosti umělcovy smrti. Koncem roku 2014 italské úřady znovu uvažovaly o obnovení vyšetřování na základě testů DNA, o něž požádal Pasoliniho bratranec Guido Mazon.

V roce 2014 natočil režisér Abel Ferrara celovečerní film Pasolini pojednávající o Pasoliniho posledních dnech a předčasně násilné smrti v roce 1975. V roce 2017 natočil režisér Ludovico Di Martino krátký film Pipinara zachycující další možnou verzi pozadí Pasoliniho smrti.

Darmošlapové (Ragazzi di vita) vyšly v roce 1955 a do češtiny je přeložil v roce 1975 Zdeněk Frýbort. Na Darmošlapy tematicky navazuje novela Zběsilý život z roku 1959. Pasolini je také autorem poezie (např. sbírka Gramsciho popel); divadelních her a celovečerních filmů (např. Mamma Roma, Evangelium sv. Matouše, Dravci a vrahci, Oidipus král, Teoréma, Médea, Vepřinec, Dekameron, Canterburské povídky, Saló aneb 120 dnů Sodomy). Točil také dokumenty (např. Zuřivost, Hovory o lásce či Obhlídky exteriérů v Palestině). V roce 1945 vyšly jeho Deníky.

DINE

SPOLUPRÁCE S DD A LIBUŠÍ

V průběhu prosince 2024 a ledna 2025 jezdil tvůrčí tým do sousedského komunitního centra Libuše ve vyloučené lokalitě Litvínov-Janov, který založil a vede Petr Globočník. Spolu s z Janova do Libuše přijížděli ještě děti a teenageři z blízkého Dětského domova v Hoře Sv. Kateřiny, o které se stará zástupkyně ředitelky Hana Berlová. Workshopy byly rámované jako tvorba textu, hudby a vizuálů k animaci. Většina vzniklého materiálu je součástí inscenace, děti a mladiství z Libuše jsou tak spoluautory textů, hudby a scénografie.

Rozhovor s Ondřejem Štefaňákem

Jaké je téma inscenace?

Fakani představují příběh kluků, kteří vyrůstají na ulici po pádu fašistického režimu. Otvírají téma rozbitého světa, svobody utržené ze řetězu, hodinu mezi psem a vlkem. Jde také o téma ukradené budoucnost. Fakani se chovají příšerně, ale mají na vybranou, když se do takového světa narodili?

A čím tě oslovil Pier Paolo Pasolini?

Přitahuje mě svou nonkomformitou, nevybíravím kritickým přístupem ke společnosti i svébytným humorem, se kterým ve svých dílech pracuje. V Darmošlapech vyobrazil život v poválečné Itálii až s chirurgickou přesností, aniž by své hrdiny odsuzoval. Zajímalí ho ti na sociálním okraji. Pasoliniho lidé žijící na hraně (a často i za ní) jsou pro mě varováním před extrémem, který dopouštíme, aby mohl existovat a který nám třeba není až tak vzdálený.

Jsi autorem scény, scénáře a režíruješ, v čem ti pomáhá tento souběh?

Je to jiný druh tvorby, umožňuje mi vyjadřovat se hned od vzniku inscenace všemi divadelními prostředky. Někdy přemýšlím

v obrazech, někdy v situacích. Snažím se o takový brechtovský gesamtkunstwerk, kde jsou si všechny složky inscenace rovnocenné a tvoří hru společným dílem. Slovo, situace, obraz i hudba.

Výjimečná je na tomto projektu spolupráce s DD HSK a centrem Libuše, jak tě to napadlo?

S dramaturgyní Lucií Ferenzovou jsme si od začátku říkali, že by bylo dobré nějak tento starý text propojit s realitou a umožnit v inscenaci zaznít dětský hlas, aby se do ní dostala určitá křehkost i síla. Hledali jsme místo, kde bychom se mohli potkat s dětmi a na základě jednoduchého zadání něco společně vytvořit pro inscenaci. Už první setkání v Libuši s dětmi se mi zarylo pod kůži a samy děti se staly spolutvůrci inscenace.

Jak spolupráce probíhala?

Vedli jsme v sousedském centru několik sobotních workshopů, na nichž vznikaly materiály pro inscenaci. Dva byly hudební, jichž se zhostilo těleso Hihahahaholky, a jeden výtvarný, který jsem vedl já. Z hudebních workshopů vzešlo několik rapů, které jsou v inscenaci použity, výtvarný workshop přinesl několik scénografických prvků. Záměrně je nepojmenovávám, myslím, že to může diváka zachovávat v údivu, co jsme vytvořili sami a co ve spolupráci s dětmi. Koneckonců jsme jeden tvůrčí tým. :)

A bude spolupráce pokračovat?

Od začátku jsme nechtěli, aby se naše workshopy uskutečnily jen kvůli přípravě inscenace. Vazby, které v Libuši vznikly jsou silné a chceme je dál utužovat. Oslovili jsme další naše přátele divadelníky, zda by čas od času nechtěli podobné workshopy v Litvínově-Janově vést. Ohlas byl poměrně nadšený a přeju si, aby to tak zůstalo.

ROZHOVOR S PETREM GLOBOČNÍKEM

zakladatelem komunitního centra Libuše v Litvínově-Janově:

Shrneš nám své působení a sociální práci na Libuši?

Od začátku založení spolku jsme chtěli nějaké zázemí pro naše kulturní/umělecké aktivity, řízením osudu a mým neúnavným otravováním kamarádů ze spolku jsme se ocitli nakonec v Janově. Pro mě osobně to znamenalo návrat domů. Sousedský dům Libuše jsme založili s přáteli ze spolku MY Litvínov v roce 2019. Je to vlastně komunitní centrum, které spolutvoříme s místními. Jeho historie je z mého pohledu překvapivě bohatá, událo se toho tady za těch pár let fakt hodně. Navštívilo nás dost zajímavých lidí, skutečných osobností. Ve zkratce realizujeme sociokulturu, tedy kulturní věci jako únik před tíživou denní realitou chudoby a jako prostředek pozitivní přeměny veřejného prostoru. A pak komunitní práci jako snahu o probuzení lidí, zejména v případech jejich zájmu o zlepšení situace na sídlišti. Taky se snažíme být co nejvíc přátelští k přírodě a učit to druhé.

Naše inscenace je také o absenci pozitivních vzorů, ať už jsou to rodiče nebo vůbec zástupci občanské společnosti. Jak tuhle absenci vnímáš ty osobně v Janově?

Neřekl bych, že by zde nebyly pozitivní vzory, spíš se o nich tolik neví a přehluší je to negativní „bahno“ chudoby. Jinak Janov je taková kulturní poušť, ze které mají spíš lidé tendence utíkat, takže ti, co mají potenciál být pro ostatní dobrým vzorem, často odejdou. Proto je důležité dostat sem někoho zvenčí, lidi jako jste vy, někoho kdo by pomohl tuhle díru zacelit.

Pro nás jsi jedním z takových pozitivních vzorů právě Ty, jak ve vyloučené lokalitě něco pro místní lidi smysluplně dělat. Kde bereš sílu a energii vytrvat?

Pro mě je nejdůležitější, aby to vydržela moje rodina. Jinak tím žiju, jsem tady doma a ze zpětné vazby od místních i přespol-

ních pak dobíjím baterky. Té práce je hodně a je fakt, že jsem někdy vyštavenej, ale pak, když se někdo zapojí, vytvoří něco, s něčím pomůže, přispěje na chod baráku, to je hodně pozitivní energie. Z mého pohledu je důležité to, co jde, tvořit s místními. Aby to byla víc partnerská spolupráce. Pak taky víš, co ti lidi chtějí a potřebují. No a zároveň ti to šetří síly, protože pak máš kolem sebe spojení.

Vidíš za těch pět let existence Libuše posun?

V cihlách je to znát na první pohled. Na začátku jsme neměli vodu, elektřinu a ani záchod. Dneska přežijeme i v zimě. Ale to hlavní jsou vztahy mezi lidmi, tam se to ukazuje hůř, ale vnímám to tak, že jsou minimálně ve vztahu k Libuši na hodně dobré úrovni. Ale pořád je před námi spousta výzev. Bylo by super, kdyby se dál dařilo zlepšovat místní sousedské vztahy.

Děti z Dětského domova v Hoře Sv. Kateřiny se spolu s dětmi z Janova několikrát sešly s tvůrčím týmem, jaké jsi měl na workshopy ohlasy? A mají takové aktivity pro Libuši smysl?

Ohlasy dětí jsou pozitivní, jinak by už nepřišly. Osobně si myslím, že je hodně důležité, aby se takovéhle věci děly, mají velký potenciál zasáhnout pozitivně životy děcek. Takže za to velký díky! Kultura je, jak už jsem zmiňoval, nedílnou součástí Libuše. Navíc obdobné aktivity pomáhají vylepšit obraz lokality, což je taky hodně důležité.

Sám jsi byl nedávno na cvičení aktivních záloh...jak vnímáš budoucnost? (A kde hledat naději, že nesměřujeme k rozvrácenému brutálnímu světu, jak ho vidíme v naší pasoliniovské poválečné Itálii?)

Nebudu zastírat, že nemám obavy, jinak bych jako majitel modré knížky z dob povinné vojenské služby do armády nešel. Když jsem pomáhal na Slovensko-ukrajinské hranici, nebylo mi z toho úplně dobře a vstup do aktivních záloh mi pomohl se z toho dostat. Naději mít jako otec malých dětí prostě musím, hledám

ji v maličkostech, například v tom, že někdo pustí sednout staršího člověka v autobuse, někdo přijede udělat hezké odpoledne cizím dětem z chudých rodin... Myslím, že v lidech je pořád hodně dobra a věřím, že pokud si budeme vzájemně pomáhat, nakonec všechno dobře dopadne.

ROZHOVOR S HANOU BERLOVOU

zástupkyně ředitelky Dětského domova Hora Sv. Kateřiny

Shrňte nám v krátkosti, jak funguje váš dětský domov?

Dětský domov v Hoře Svaté Kateřiny je domovem venkovského typu. Nacházíme se v jediné budově s přilehlou zahradou, ve které máme 4 byty. V nich žije celkem 32 dětí. V našem dětském domově máme školní jídelnu, ta je však využívána minimálně. Na bytech si rodiny dětí a vychovatelů vaří a hospodaří po většinu dní zcela sami. Děti vaří, uklízí, jezdí na nákupy, dojíždí na kroužky, sportují, chodí na brigády, starají se o byt, dekorují ho, podílejí se na výzdobě bytu i drobných opravách. Snažíme se dětem přiblížit co nejběžnější život v rodinách, ačkoliv jsme stále zařízením ústavní výchovy. Jsme vhodnou alternativou zejména pro děti, u kterých je z výchovných důvodů nutné změnit prostředí, školu, vztahy. Nabízíme jim možnost „nového začátku“. Zajišťujeme celodenní provoz, a jsme tedy schopni poskytnout péči a výchovu i dětem mladším tří let, zejména jde-li o dítě ze sourozenecké skupiny. Naší prioritou je dětem nabídnout stálé, bezpečné prostředí, laskavé a pevné hranice. Děti připravit na samostatný život tak, aby venku za „hranicí“ dětského domova uspěly.

Říkala jsi mi, že se setkáváš s názory, že ústavní výchova je horší než ta v rodinách? Co si o tom myslíš?

Dlouhodobě vnímám ze strany médií a určitých názorových skupin na toto téma tlak. A opravdu se setkávám někdy až s nerealistickými a hodně zkreslenými názory ohledně ústavní výchovy. Vnitřně cítím, že bezpečné prostředí rodiny je pro zdravý vývoj dí-

těte nezastupitelný. Otázkou ale zůstává, co s dětmi vyrůstajícími v rodinách, které život dítěte ohrožují. Je důležité rozlišovat situace, zájmy a potřeby dětí. Správně diagnostikovat a problémy dětí v rodinách určovat. Jsou děti, které potřebují odbornou pomoc, lékařskou, psychiatrickou, psychologickou. Děti s traumaty, které se potřebují dostat do bezpečného prostředí. Ústavní výchova má v určitých případech nezastupitelnou roli v pomoci dětem i rodinám. Nemyslím si, že je správné házet všechny do jednoho pytle a dělat si rychlé a neproověřené závěry o ústavní výchově.

Co jsou největší překážky, které z praxe vidíš kolem sebe? Můžeš to nějak krátce popsat?

Těch překážek je několik, kde začít. Nutností změnit legislativu a předělat předpis č. 109/2002 Sb. Na který čekají ředitelé, zřizovatelé, zaměstnanci již 20 let. Zrychlit transformaci dětských domovů, zajistit její hladký průběh. Velkou překážkou je nedostatek personálu a nedostatečné finanční ohodnocení. Největší překážkou je pro mě umísťování dětí do zařízení bez odborné pomoci, prostě kde je místo, tam je dáme. Děti potřebují diagnostiku – v diagnostickém ústavu – a pak následné přerozdělení do nejvhodnějšího typu zařízení, nebo do pěstounské péče. Hodně velkou překážkou je nedostatek etopedů, logopedů, psychiatrů, psychologů. Jelikož jsme „obyčejný“ dětský domov, nemáme tyto zaměstnance přímo v zařízení, je tak velice těžké zajistit péči o děti v těchto oborech kvalitně a rychle. Velkou překážkou jsou také předsudky ve společnosti. O podpoře zaměstnanců ze strany státu, hájení jejich práv snad nebudu ani nic říkat...

V naší inscenaci jsou hlavními protagonisty děti bez rodičů, bez pozitivních vzorů, jak Ty sama osobně ve své práci vnímáš absenci takovýchto vzorů?

Prostředí a vzory které vidíme v dětství, ovlivňují vývoj osobnosti člověka. To, co navnímáte do pěti let života, ve vás zůstane. Absence pozitivních vzorů je veliké neštěstí, neboť negativní vzory

vnímáte jako normu. Nemůžete konat dobro, pokud jste žádné nezažili. Prostředí a lidé kolem vás formují osobnost, pak už jen malé procento osobnostního nastavení může člověka zachránit a nestat se tak krutým, zlým a bezcitným. Proto na začátku mluví o bezpečném prostředí, které nabízíme dětem z podmínek možná trochu podobných jako ve vaší inscenaci. Hranice, bezpečí, vztahy, řád, laskavost a přijetí, tímto se snažíme přeprogramovat nastavení dětí, které k nám přicházejí z nevyhovujících, někdy velmi špatných podmínek.

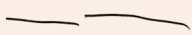

Pro nás jsi jedním z pozitivních vzorů, jak se věnovat dětem ze složitých rodinných poměrů a podmínek Ty. Kde bereš sílu a energii pro takovou práci?

Soustředit se na proces, ne na výsledek. Mám v sobě nastavené děti přijímat takové, jaké jsou, a ve svobodě je propouštět do života. Sílu mi dodává příroda Krušných hor, kolektiv lidí v práci, které mám kolem sebe. Naše paní ředitelka, která je skvělou a moudrou mentorkou s mnohaletou zkušeností.

Účastnila ses workshopů, v čem vidíš smysl takovýchto aktivit?

Workshopy měly několik přesahů, nejenom že to byl kvalitní společný čas. Byla to také šance být s dětmi z dětského domova v jiném prostředí. Navázat nové vztahy, které nejsou založené na malicherném – přijedu, vyfotím a jedu. Byl to čas založený na aktivitách, podpoře, důvěře, smyslových vjemech, nových dovednostech či osobních příbězích. Pozitivní vzory mladých, v životě úspěšných lidí, které děti mohly pozorovat při různých činnostech, byly k nezaplacení. Zajímavé bylo setkání s dětmi z vyloučené lokality v Janově během workshopu. Protože se jedná převážně o romské děti a naše děti v dětském domově jsou také většinou romského původu, bylo nesmírně zajímavé pozorovat a pak společně hodnotit pokroky, chování, rozdíly, podobnosti. Některé děti z našeho domova z tohoto sídliště pocházejí, a tak návrat na místo, kde jejich život začal, byl jakousi katarzí. To co

nám ale rozhodně společný čas na workshopech přinesl, bylo štěstí, smích a okamžiky v životě, které příjemně rezonovaly v každém dítěti. A za to moc děkujeme.

~~FA~~ ŠISMUS

Fašismus je politická ideologie, jejímiž typickými rysy jsou zejména autoritářský a vůdcovský princip, vypjatý nacionalismus, militarismus, sociální darwinismus, kult modernity, mládí a síly jakož i silná ekonomická role státu chápaného korporativisticky, v němž soukromé vlastnictví musí sloužit kolektivnímu prospěchu. V užším a původním smyslu označuje italský fašismus (italsky fascismo, od fascēs, římského symbolu moci), politické hnutí vedené Benitem Mussolinim a vzniklé po 1. světové válce, které ovládalo Itálii v letech 1922 až 1943.

[*https://cs.wikipedia.org/wiki/Fa%C5%A1ismus](https://cs.wikipedia.org/wiki/Fa%C5%A1ismus)

Z italského fascio – svazek, sdružení, sjednocení. Italští fašisté si dali do znaku fascēs cum securibus – svazek prutů se sekyrami, tedy odznak moci ve starověkém Římě. Fašismus byl jedním z nejreakčnějších a nejagresivnějších hnutí vůbec.

Fašismus lze popsat jako ideologii, která dává přednost politickému stylu, zvanému jako styl aktivistický.

Tento nový aktivistický styl se v moderní době projevuje různě, ale v jeho specificky fašistické podobě ho můžeme definovat jako styl, který za nejvyšší dobro pro člověka považuje život nekonečného sebeobětování, prožitý v totální a militantní oddanosti národnímu státu, jež ho absorbuje, odsouvá stranou každý jiný předmět lidských citů a vyžaduje bezpodmínečnou oddanost fašistickému „vůdci“, jehož libovolné osobní rozhodnutí je konečným a určujícím ukazatelem dobrého a špatného v každé sféře národního života.

Cílem aktivistické politiky je vize ideálního společenského řádu, poutem společnosti se stává ideologie. Aktivistické nazírání na svět nahrazuje individualistické pojetí života pojetím kolektivistickým, politika se v něm stává totální. Fašismus byl revoluční především v tom, že zcela otevřeně a úmyslně ničil tradiční pojetí státu.

Nacismus, odvozen od názvu nacionální socialismus, se vyvinul v nejradikálnější formu mezinárodního fašismu. Jednalo se o totální ideologii, která byla uplatňována především diktaturou v Německu v letech 1933–1945. Dělo se tak prostřednictvím Národně socialistické německé dělnické strany, která byla vedena Adolfem Hitlerem.

Principy fašistické ideologie formuloval ve 20. letech zmíněný vůdce italských fašistů, Benito Mussolini a nejkoncentrovaněji Adolf Hitler ve známé knize Mein Kampf (1925).

Fašistické režimy, které v tomto období vznikaly v různých zemích měly dílčí odlišnosti, ale jejich podstata byla vždy stejná. Agresivita proti dělnickým stranám, šovinismus a rasismus. Perzekuce demokratických a pokrokových sil, likvidace demokratických svobod, institucí a v neposlední řadě i vojenské expanze.

[*https://is.muni.cz/th/fnopx/Fasismus_u_umeni.pdf](https://is.muni.cz/th/fnopx/Fasismus_u_umeni.pdf)

Dnešní Itálie je zničená stejně jako Itálie v roce 1945. Zničení je dokonce ještě vážnější, neboť neobklopují jen trosky domů a památek, jakkoli trýznivé, ale hlavně „trosky hodnot“ humanistických, a což je podstatnější, hodnot lidových.

Pier Paolo Pasolini (Zuřivý vzdor, 1975–76)

FUTURISMUS je avantgardní (průkopnický, objevný) umělecký směr. Pro tento směr je charakteristické odmítání všech dosavadních kulturních a uměleckých hodnot. Tím se futurismus stal hnutím odmítajícím jakoukoli tradici. Cílem je ukázat moderní rychlou a rušnou dobu. Častým námětem byla technika.

Futurismus byl velice nacionální, schvaloval válku, kterou považoval za jediný možný způsob, jak očistit svět od jeho nešvarů (tj. všeho starého).

Ačkoli lze některé trendy vedoucí ke vzniku futurismu sledovat v literatuře dříve, za vznik futurismu bývá považován rok 1909, kdy v Itálii vydal italský básník Filippo Tommaso Marinetti futuristický manifest; ten byl následně otištěn francouzsky v pařížském listu *Le Figaro*. V tomto manifestu Marinetti shrnul program futurismu do několika základních bodů: krása neklidu, rychlosti a boje, poezie odvahy a revolty.

Kolem roku 1921 se Marinetti spřátelil s B. Mussolinim a roku 1924 se na kongresu futuristů přihlásil k fašismu, spolupráce s fašismem byla dovršena po Italském obsazení Habeše (Etiopie, 1934), které futuristé nejen schvalovali, ale i básnický oslavili.

Filippo Tommaso Marinetti

Já a moji přátelé jsme bděli celou noc pod lampou mešity s kópulemi z prolamované mosazi, plné hvězd jako naše duše, protože i ony zářily uzavřeným třpytem elektrického srdce. Dlouho jsme na tlustých orientálních kobercích šlapali po naší statické omrzlosti, diskutující před nejzazšími hranicemi logiky a zaplňující spoustu papíru frenetickým rukopisem. Nesmírná pýcha naplňovala naši hrud', protože jsme cítili, že jsme v tuto hodinu jediní, kdo bdí, jediní jako pyšné majáky nebo jako předsunuté hlídky před vojskem nepřátelských hvězd, které mrkají ze svých nebeských táborů. Cítili jsme, že jsme sami s topiči, kteří se pohybují u pekelných kotlů

lodí, sami s černými přeludy, které škrabou v rozpálených bříchách lokomotiv v bláznivém úprku, sami s opilci potácejícími se kolem zdí města jako ptáci, kteří už sotva mávají křídly. Najednou jsme vyskočili. V tu chvíli jsme zaslechli nádherný lomoz dvouposchodových tramvají, které drnčely kolem, ozářené mnohobarevnými světly jako karnevalové vesnice, které rozvodněný Pád najednou smete a odnese do moře přes vodopády a víry. Pak nastalo ještě hlubší ticho. A mezitím co jsme poslouchali, jak kanál vysíleně šeptá své modlitby a jak skřípou kosti umírajících paláců na jejich dlouhých bradách z vlhké zeleně, uslyšeli jsme najednou, jak pod okny řvou vyhladovělé automobily. „Pojďme,“ řekl jsem. „Pojďme, přátelé! Vyrazme! Konečně je překonána mytologie a mystický ideál! Jsme svědky zrození Kentaura a zakrátko uvidíme letět první Anděly!... Je třeba zacloumat branami života, abychom vyzkoušeli jejich pevnost a veřeje. Vyrazme! Na zemi se objevuje nejprvnější svítání! Neexistuje nic, co by se vyrovnalo rudému meči slunce, které se poprvé objevuje v našich tisíciletých temnotách...!“ Přiblížili jsme se ke třem frkajícím šelmám a poplácali jsme je po horkých hrudích. Natáhl jsem se na svoje auto jako mrtvola na máry, ale hned jsem znovu ožil pod volantem, ostřím gilotiny, které ohrožovalo můj žaludek. Zuřící metla bláznovství nás utrhlá nám samotným a hnala nás po cestách hrbolatých a hlubokých jako koryta potoků. Sem tam za sklem okna nemocná lampa učila pohrdat klamnou matematikou našich umírajících očí. Křičel jsem: „Čich, jenom čich stačí šelmám!“ A my jsme šli jako mladí lvi za Smrtí v černé kůži poseté bledými kříži a Smrt utíkala po širém, živém, šhubajícím se a nafialovělém nebi. A přece jsme neměli Milenku, která by až k mrakům tyčila svoji vznešenou postavu, neměli jsme ani krutou Královnu, jíž bychom položili k nohám svoje mrtvoly stočené do byzantských prstenů. Neměli jsme nic, proč bychom měli chtít zemřít, kromě touhy konečně se osvobodit od své tíživé odvahy! A my jsme uháněli, drtíce na prazích domů svými pneumatikami hlídací psy, kteří se pod nimi kroutili jako límečky pod žehličkou. Ochočená Smrt mě v každé zatáčce před-

běhla, aby mi lадně podala packu, a co chvíli si lehala na zem se skřípěním zubů a posílala mi z každé kaluže hebké a laskavé pohledy. „Opusťme moudrost jako hroznou skořápku a vrhněme se jako ovoce kořeněné pýchou do nesmírných a křivých úst větru!... Dejme se do křížku s Neznámem, ne už z beznaděje, ale jen proto, abychom naplnili hluboké studně Absurdna.“ Jen jsem pronesl tato slova, zatočil jsem se prudce kolem své osy se stejně bláznivou opilostí, jakou se točí psi, kteří se chtějí zakousnout do vlastního ocasu, a tu se náhle ke mně přiblížili dva cyklisti, kteří se mnou nesouhlasili a kteří přede mnou zakolísali jako dva úsudky, oba přesvědčiví a neméně protikladní. Jejich stupidní dilema diskutovalo o mém terénu... To je nuda! Uf! Skončil jsem to a znechuceně se vrhl s koly ve vzduchu do příkopu... Ach, mateřský příkope, dílno! Lačně jsem ochutnal tvé posilující bláto, které mi připomnělo svatý černý mé súdánské kojné... Když jsem se špinavý a smradlavý jako kus hadru nadzvedl pod převráceným autem, cítil jsem, jak mi srdcem proniká kus železa rozžhavený radostí! Shluk rybářů, vyzbrojených udicemi, a podagrických přírodovědců už povykoval kolem toho zázraku. Trpělivě a puntičkářsky si to lidé připravili vysoké lešení a železné sítě, aby mohli vylovit můj automobil připomínající velkého žraloka, který uvízl na mělčině. Automobil se pomalu vynořil z příkopu, zanechávaje na jeho dně jako šupiny svou těžkou karosérii ze zdravého rozumu a své měkké polštářování z pohodlí. Mysleli si, že můj krásný žralok je mrtev, ale stačilo jediné pohlazení a znovu ožil, vstal z mrtvých a znovu uháněl na svých mocných ploutvích. Pak jsme s obličejem pokrytým dobrým bahnem dílen – směsí kovových odpadků, zbytečného potu a nebeských sazí – zjizvení a se svázanýma rukama, ale nebojácní, začali diktovat svou první vůli všem živým lidem na zemi:

A stylized, handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, overlapping loops and strokes.

Manifest futurismu

1. Chceme zpívat o lásce k nebezpečí, o návyku na energii a odvaze.
2. Kuráž, odvaha a vzpoura budou základními prvky naší poezie.
3. Až dosud literatura oslavovala zamyšlenou nehybnost, extázi a sen. My chceme oslavovat agresivní pohyb, horečnou nespavost, běh, salto mortale, facku a pěst.
4. Tvrdíme, že nádhera světa se obohatila o jednu novou krásu: krásu rychlosti. Závodní automobil se svou nádhernou kapotou a tlustými trubkami podobá hadům s výbušným dechem... řvoucí automobil, který jede, jako by letěl na dělovém náboji, je krásnější než Niké ze Samothráky.
5. Chceme skládat hymny na člověka, který drží volant, jehož ideální osa prochází Zemí, která je také vržena do pohybu po své oběžné dráze.
6. Je třeba, aby se básník se zápalem, okázale a velkomyslně snažil o zvýšení nadšeného žáru prvotních prvků.
7. Není krása tam, kde není boj. Žádné dílo, které nemá agresivní charakter, nemůže být mistrovským dílem. Poezie musí být prudkým útokem proti neznámým silám, který je donutí, aby se vrhly na kolena před člověkem.
8. Jsme na nejzazším mysu věků!... Čas a Prostor včera zemřely. Žijeme už v absolutnu, protože jsme vytvořili věčnou, všudypřítomnou rychlost.
9. Chceme oslavovat válku – jedinou hygienu světa – militarismus, patriotismus, rozbíječské činy anarchistů, krásné myšlenky, pro které se umírá, a pohrdání ženou.

10. Chceme rozbít muzea, knihovny, všechny možné akademie, a bojovat proti moralismu, feminismu a proti každé utilitářské nebo oportunistické podlosti.

11. Budeme opěvat davy, jimiž hýbá práce, rozkoš nebo povstání: budeme opěvat mnohobarevné a polyfonní příboje revolucí v moderních hlavních městech, budeme opěvat vibrující noční žár arzenálů a doků zapálených prudkými elektrickými měsíci, hltavé stanice, požíračky hadů, kteří kouří, továrny zavěšené na mracích svými zkřivenými stužkami kouře, mosty, které se podobají gigantickým gymnastům přeskakujícím řeky a lesknoucím se na slunci blýskáním nožů, které hrabou na kolejích jako ohromní oceloví oříkročení trubkami, a klouzavý let letadel, jejichž vrtule pleská ve větru jako prapor, jako by tleskala nadšenému davu.

Tento svůj manifest převratného a zapalujícího násilí, jímž dnes zakládáme Futurismus, posílám světu z Itálie, protože chceme tuto zemi osvobodit od zapáchající gangrény profesorů, archeologů, průvodců a antikvářů. Už dost dlouho byla Itálie vetešnickým tržištěm. Chceme ji osvobodit od nespočetných muzeí, která ji pokrývají bezpočtem hrobů. Muzea: hřbitovy!... Jsou skutečně identické pro tu podivnou promiskuitu těl, která se neznají. Muzea: to jsou veřejné noclehárny, kde se navždy odpočívá vedle nenáviděných nebo neznámých bytostí! Muzea: to jsou absurdní jatka malířů a sochařů, kteří se vzájemně zuřivě vraždí barvami a liniemi podél stěn, které se hádají! Povoluji vám, aby se tam chodilo jednou do roka na pouť, jako se chodí na Dušičky na hřbitov. Povoluji vám, aby se jednou do roka položil květinový dar před Giocondu. Ale nepřipustím, aby se denně vodily na procházky po muzeích naše smutky, naše křehká odvaha a náš chorobný neklid. Proč bychom měli chtít nechat se otravovat? Proč bychom měli toužit hnít? A co jiného se vlastně dá vidět ve starém obraze než upachtěná stro-

jenost umělce, který se snažil prorazit nepřekonatelné hráze, jež stojí v cestě touze úplně vyjádřit svůj sen?... Obdivovat starý obraz je totéž, co nalévat naši citlivost do pohřební urny, místo toho, abychom ji promítali do dálky prudkými proudy tvoření a činnosti. Či snad chcete promrhat své nejlepší síly v tom věčném a zbytečném obdivování minulosti, z něhož vycházíte osudově zmenšeni, vyčerpáni a zdeptáni? Popravdě vám prohlašuji, že každodenní návštěvy muzeí, knihoven a akademií (těch hřbitovů zbytečného snažení, kalvárií ukřižovaných snů a rejstříků zlomených elánů) je pro umělce stejně škodlivé jako prodlužované poručnictví rodičů pro některé mladé lidi opilé vlastním nadáním a ambicemi. Pro umírající, nemocné a pro vězně, budiž, pro ty je obdiv k minulosti balzámem na jejich neduhy, protože pro ně je budoucnost uzavřena... Ale my mladí a silní futuristé o ní, o minulosti, nechceme nic vědět! Ať tedy přijdou veselí žháři se zuhelnatělými prsty! Už jdou! Už jdou! Vzhůru! Zapalte regály knihoven! Zaved'te vody z kanálů do muzeí a vytopte je! To je ale radost, vidět, jak se na vodě houpají staré slavné obrazy, celé otrhané a bezbarvé!... Vezměte krumpáče, sekery a kladiva a rozbijte, rozbíjejte bez milosti uctívaná města! Nejstarším z nás je třicet let: máme tedy ještě nejméně deset let, abychom dokončili svoje dílo. Až nám bude čtyřicet, jiní, mladší a silnější než my, nás také hodí do koše jako zbytečné rukopisy. – My si to přejeme! Naši následovníci půjdou proti nám, půjdou zdaleka, ze všech stran, tančíce na okřídlených rytmech prvních zpěvů, natahující zahnuté prsty dravců, a budou jako psi čenichat u dveří akademií našich hnijících myslí, které se už chystají uložit do katakomb knihoven. My tam ale nebudeme... Najdou nás potom za jedné zimní noci v otevřené zimní krajině pod smutnou střechou, na niž zabubnují kapky monotónního deště, uvidí nás, jak se tísníme kolem našich rozklepaných letadel a jak si hřejeme ruce nad ohníčkem z našich dnešních knih, plápolajících pod letem našich obrazů. Shluknou se kolem nás, supíce žalem a opovržením, a všichni se na nás vrhnou, vyprovokováni naším neúnavným a pyšným zápallem, aby nás zabili, a povede

je k tomu nenávist, která bude o to větší, oč budou jejich srdce opilejší láskou a obdivem k nám. V jejich očích zazáří silná a zdravá Nespravedlnost. – Umění skutečně může být pouze v násilí, krutosti a nespravedlnosti.

Nejstarším z nás je třicet let: a přece jsme už promrhali poklady, tisíce pokladů síly, lásky, odvahy, vychytralosti a drsné vůle; netrpělivě jsme je odhodili, ve vzteku, bez rozmyslu, bez váhání, bez odpočinku, bez dechu... Podívejte se na nás! Ještě nejsme u konce svých sil! Naše srdce necítí ještě žádnou únavu, protože jsou živena ohněm, nenávistí a rychlostí!... Divíte se tomu?... Je to logické, protože vy si ani nevzpomínáte, že jste žili. Stojíme vzpřímeni na vrcholu světa a znovu vyzýváme na souboj hvězdy! Máte něco proti?... Dost! Dost! To my známe!... Rozumíme! Naše krásná a lživá inteligence nám dokazuje, že jsme shrnutím a pokračováním našich předků. – Možná!... Budiž! Co na tom záleží? Nechceme slyšet!... Běda tomu, kdo by nás chtěl takhle tupit!... Zdvihněte hlavu!... Stojíme vzpřímeni na vrcholu světa a znovu vyzýváme na souboj hvězdy!

20. února 1909

UKRADENÁ' BUDOUCNOST? O technofašismu, broligarchii, AI a novém techno-feudalismu v Americe:

Ve Spojených státech se moci ujímá oligarchie. Jeden z klíčových ideologů technologických broligarchů ze Silicon Valley Marc Andreessen napsal před dvěma lety techno-fašistický manifest (nazývá jej Techno-optimistickým). Nyní se mu otevírá cesta k jeho realizaci.

V roce 2023 napsaný [manifest](#) shrnuje mnoho věcí, jež broligarchové ze Silicon Valley prosazují a jimž věří zástupy těch, kdo při-

sahají na kryptoměny, věří pouze v peníze a kult osobního úspěchu, a naopak za nepřítele považují stát a společnost vůbec.

Manifest má leccos společného s tezemi akcelerationismu, podle něhož potřebujeme maximálně urychlit veškerý pokrok, abychom tím nejen vyřešili své problémy, ale dosáhli úplně jiné společnosti. Jeho levicovou verzi představili ve své knize Srnicek s Williamsem. Andreessen ale mluví doprava. Hodně doprava. V několika citátech uvozuje, že navzdory veškerému pokroku netušíme, co děláme, v dalších větách shrnuje 300 tisíc let člověka na Zemi, kdy se po většinu času jen plácal v blátě.

Marc vůbec neřeší, jak se to asi tak stalo, že jsou někteří lidé ohledně technologií trochu pesimisty. Bohužel termíny jako riziková společnost nebo reflexivní modernita, kdy jsme si uvědomili, že samotné technologie a technologická řešení produkují nové druhy komplexních problémů a nezamýšlených důsledků, jej míjejí. Změna klimatu a ohrožení života na celé planetě je také důsledkem technologického pokroku.

Jeho jednověté popisy se místy pohybují na hraně sebeaparodie, jindy v různé míře replikují regulérní fašistická hesla minulosti. A tak Marc píše, že společnosti jsou jako žraloci, rostou, nebo hynou. Růst vede k životu, jeho absence ke smrti. Všechno dobré pochází z růstu a technologie poskytují řešení všech problémů. Hlavně tedy problémů bohatých lidí.

Zaklíná se Řeky a tvrdí, že technologie byla vždy hlavním zdrojem růstu, a navíc je zdrojem růstu neomezeného. Řeší všechny těžkosti: na tmou vymyslela žárovku, na zimu topení. Technologie dokonce řeší i chudobu, kdy vymyslela nadbytek. Škoda, že si Marc nevšiml, že si veškerý nadbytek nechávají jeho přátelé miliardáři, zatímco chudí zůstávají chudými v kulisách obskurního nadbytku. Ale tohle není komunistický manifest, ani demokratický. Tohle je manifest feudálů.

Spojením technologií a trhů vzniká techno-kapitál, motor neustálé tvorby materiálu, růstu a hojnosti.

Podle Andreessena jsou „lidské potřeby a přání nekonečné a podnikatelé neustále vytvářejí nové zboží a služby, aby je uspokojili, a nasazují přitom neomezené množství lidí a strojů. Tato vzestupná spirála běží už stovky let, navzdory neustálému kvílení komunistů a ludditů.“

Andreessen je velký fanoušek AI, která vyřeší všechny naše problémy, aniž by jakékoli sama vytvářela: „Intelligence je přirozeným právem lidstva; měli bychom ji co nejvíce a nejširší měrou rozšiřovat... Věříme, že umělá inteligence je naší alchymií, naším kamenem mudrců – doslova nutíme písek myslet. (...) Jsme přesvědčeni, že jakékoli zpomalení AI bude stát životy. Úmrtí, kterým bylo možné předejít díky AI, jejíž existenci se podařilo zabránit, jsou formou vraždy.“

Pokud máte pocit, že se planeta pohybuje na hranici svých možností, tak to jste asi komunisti. Podle Marca je to pořád málo: „Věříme, že materiální hojnost proto v konečném důsledku znamená více lidí – mnohem více lidí – což následně vede k větší hojnosti. Jsme přesvědčeni, že naše planeta je dramaticky málo zalidněná ve srovnání s populací, kterou bychom mohli mít při dostatku inteligence, energie a materiálních statků. Jsme přesvědčeni, že světová populace se může snadno rozšířit na 50 miliard lidí nebo i více, a pak ještě mnohem více, protože nakonec osídlíme i jiné planety.“

Jinými slovy, planetu vyždímáme a pak osídlíme jiný kus šutru, protože růst se nesmí zastavit, a kdo s tím má problém, je komunista a nepřítel pokroku. Nesmíte se bát. Broligarchové se rozhodně nebojí:

„Věříme v přírodu, ale věříme také v její překonání. Nejsme primitivové, kteří se krčí ve strachu před bleskem. Jsme vrcholný predátor; blesk pracuje pro nás. Věříme ve velikost. Obdivujeme

velké technology a průmyslníky, kteří tu byli před námi, a usilujeme o to, aby na nás dnes byli hrdí.“

Mussolini by hrdý jistě byl. Parodie fašistického [manifestu](#) různého futurismem dále graduje:

„Věříme v ctižádostivost, agresivitu, vytrvalost, neúnavnost – sílu.

Věříme v zásluhy a úspěchy.

Věříme ve statečnost, odvahu.

Věříme v hrdost, sebedůvěru a sebeúctu – když si ji zasloužíte.“

Tohle jsou základní hodnoty feudálů ze Silicon Valley. Bohatství je jediná hodnota, cesty k němu jsou správné a kdo jim stojí v cestě, si nezaslouží slitování. Život si musíte zasloužit. Nejste nic než červi v prachu cesty, po které kráčí faraoni technologických korporací.

A to pořád není konec, protože Andreessen explicitně jmenuje i nepřátele: „Naše současná společnost je již šest desetiletí vystavena masové demoralizační kampani: proti technologiím a proti životu – pod různými názvy jako ‚existenční riziko‘, ‚udržitelnost‘, ‚ESG‘, ‚cíle udržitelného rozvoje‘, ‚společenská odpovědnost‘, ‚princip předběžné opatrnosti‘, ‚důvěra a bezpečnost‘, ‚technická etika‘, ‚řízení rizik‘, ‚limity růstu‘. Naším nepřítelem je věž ze slonoviny, světonázor vševědoucích odborníků, kteří si libují v abstraktních teoriích, luxusních názorech, sociálním inženýrství, jsou odtrženi od reálného světa, blouzní, nejsou voleni a nikomu se nezodpovídají – hrají si na boha, který zasahuje do životů všech ostatních, a jsou zcela izolováni od následků.“

Andreessen varuje před sociálním inženýrstvím a současně tvrdí, že sociálnímu inženýrství broligarchů, AI a sociálních sítí nesmí stát nikdo v cestě. Nepřítelem je společnost, zájmy druhých, nepřítel je demokracie, veřejná kontrola, nepřítel jsou jiné hodnoty než zisk, peníze a ždímání druhých. Taková jsou hodnotová východiska feudálních anarchokapitalistů, což sice zní rozporně,

ale tady nejde o koherenci, ale o slepenec ideologických hesel. A k dosažení svého cíle se rozhodli podřídít si stát.

„Naším nepřítelem je princip předběžné opatrnosti, který by zabránil prakticky veškerému pokroku od doby, kdy člověk poprvé spoutal oheň. Princip předběžné opatrnosti byl vymyšlen, aby zabránil rozsáhlému nasazení civilní jaderné energie, což je možná nejkatastrofálnější chyba západní společnosti za mého života. Princip předběžné opatrnosti způsobuje našemu světu obrovsky zbytečné utrpení i dnes. Je hluboce nemorální a musíme ho s krajním předsudkem zavrhnout,“ deklamuje guru pokroku stará hesla v novém hávu.

Absence principu předběžné opatrnosti nám způsobila hromadu nezamýšlených důsledků, ve kterých se topíme. Třeba oceány zavalené plasty a mikroplasty, které cirkulují v krvi kojenců. Věčné chemikálie v buňkách našeho těla. Změnu klimatu, se kterou si nevíme rady, protože je důsledkem víry, že je jedno, co bude zítra, a pokud něco nesmíme, tak za žádnou cenu omezovat jakoukoli spotřebu a zisk několika jednotlivců na vrcholu. Manifest není ničím převratně novým. Jen akceleruje současnost a tvrdí, že jiná alternativa než více téhož neexistuje. A kdo bude stát v cestě, bude zadupán do země.

[*https://denikalarm.cz/2025/01/manifest-feudalu-ze-silicon-valley/](https://denikalarm.cz/2025/01/manifest-feudalu-ze-silicon-valley/)

LEGENDA O VZNIKU ŘÍMA

Byli jednou dva bratři. Jeden z nich byl král, což mu ten druhý záviděl a prostě ho kvůli tomu zabil. Tenhle král nafetlej tou nabytou mocí znásilnil dceru svého bratra. Z tohoto aktu rodinné lásky se narodila dvojčata. Jejich matka, ta znásilněná, ale před strachem ze svého strýce, toho násilníka, hodila logicky voba své novorozený syny do řeky. Voda vodnesla dvojčata daleko. Byli zachráněni vlčicí, která je kojila svým mlíkem přímo z cecek

a divoký zvíře se tak paradoxně stalo nejlaskavější bytostí v jejich životech. Když bratři dospěli, založili město. Ale jak ho pojmenovat? Spor měla vyřešit úplně pitomá hra. Kdo uvidí víc nějakých zkrvvených ptáků na obloze, zvítězí. Jeden bratr jich viděl šest, jenže druhý bratr, ten chytřejší, jedenáct nebo dokonce dvanáct! Zdánlivě jasný vítězství spor mezi bratry samozřejmě ještě posílilo, až nakonec ten druhý bratr toho prvního zabil. A naše město vod té doby nese jeho jméno.

JAK UVAŘIT TĚSTOVINY?

Těstoviny vždy vařte ve velkém hrnci a nešetřete solí. Italové totiž tvrdí, že voda na těstoviny by měla být stejně slaná jako ta mořská.

Olej do vody na těstoviny nepatří, jsou pak kluzké a omáčka na nich nedrží.

Jak poznat, že jsou těstoviny uvařeny al dente? Kousněte do nich. Od oka to nikdy nepoznáte.

BUCATINI ALL' AMATRICIANA

Slavná omáčka amatriciana pochází z městečka Amatrice, které se rozpíná v hornaté italské provincii Rieti. Na konci 19. století se recept na tuhle místní delikatesu dostal až do Říma a omáčka se tak stala klasikou italské kuchyně.

- 300 g pancetty
- 400 g těstovin bucatini nebo špaget
- 1 menší cibule
- 2 konzervy loupaných rajčat
- 1 stroužek česneku
- špetka chilli
- sůl a pepř
- olivový olej
- pecorino na servírování

Ve větším hrnci postavte vodu na těstoviny. Jakmile začne vřít, osolte ji štedrou porcí soli a přidejte těstoviny. Česnek a cibuli oloupejte a nasekejte nadrobno. Pancettu nakrájejte na menší kousky, pár minut opékejte na olivovém oleji a poté přidejte cibuli s česnekem. Vše orestujte dozlatova, zabere vám to zhruba 5 minut. Přidejte rajčata a nechte 10 minut vařit, dokud omáčka nezhoustne. Nakonec ji dochuťte solí, pepřem a chilli. Těstoviny před podáváním dozdobte strouhaným pecorinem.

PÍSEŇ

*La guerra di Fiero
Fabrizio de André'*

*Dormi sepolto in un campo di grano
non c'è la rosa non c'è il tulipano
che ti fan veglia dall'ombra dei fiori
ma son mille papaveri rossi.*

*"lungo le sponde del mio torrente
voglio che scendano i lucci argentati
non più i cadaveri dei soldati
portati in braccio dalla corrente"*

**Spíš zahrabaný v pšeničném poli,
není to růže, není to tulipán,
který tě hlídá ze stínu příkopů,
ale je to tisíc rudých máků.
„Podél břehů mého potoka
Chci, aby stříbrné štiky plavaly,
už ne mrtvolý vojáků
unášené proudem“.**

sezona 57

Mizení

2024/2025

www.astudiorubin.cz
Malostranské nám. 9, Praha 1

Poděkování: Martin Bitala

Redakce programu: Lucie Ferenzová

Fotografie: Lenka Glisníková

Grafické zpracování programu: Kristýna Kukačová Jenčová

Propagace: Pavla Umlaufová

Produkce: Johana Kolomazníková, Natálie Pelcová

Technika: David Oupor, Roman Džáčár

Výroba scénografie: Antonie Kroupová

Inscenace vzniká ve spolupráci s dětmi z dětského domova Hora Sv. Kateřiny
a ze sousedského domu a komunitního centra Libuše v Litvínově-Janově.

Za podpory HMP částkou 1 800 000 Kč.

MINISTERSTVO
KULTURY

